

У Х В А Л А
ДРУГОЇ КОЛЕГІЇ СУДДІВ
ДРУГОГО СЕНАТУ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Нестеренка Сергія Федоровича щодо відповідності Конституції України (конституційності) припису частини п'ятої статті 1176 Цивільного кодексу України

м. К и ї в
16 вересня 2021 року
№ 134-2(П)/2021

Справа № 3-158/2021(330/21)

Друга колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України у складі:

Сліденка Ігоря Дмитровича – головуючого,
Головатого Сергія Петровича – доповідача,
Лемака Василя Васильовича,

розглянула на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Нестеренка Сергія Федоровича щодо відповідності Конституції України (конституційності) припису частини п'ятої статті 1176 Цивільного кодексу України.

Заслухавши суддю-доповідача Головатого С.П. та дослідивши матеріали справи, Друга колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України

у с т а н о в и л а :

1. Нестеренко Сергій Федорович як суб'єкт права на конституційну скаргу (далі – Заявник) звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням

(вх. № 18/330 від 17 серпня 2021 року) визнати таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним), припис частини п'ятої статті 1176 Цивільного кодексу України (далі – Кодекс), згідно з яким шкода, завдана фізичній або юридичній особі внаслідок постановлення судом незаконного рішення в цивільній справі, відшкодовується державою в повному обсязі в разі встановлення в діях судді (суддів), які вплинули на постановлення незаконного рішення, складу кримінального правопорушення за обвинувальним вирокom суду, що набрав законної сили.

На думку Заявника, оспорюваний припис Кодексу не відповідає приписам статей 3, 8, 22, 56, 64 Конституції України.

Заявник, зокрема, зазначає, що „приписи ст. 56 Конституції України не містять жодних умов або обмежень стосовно того, що збитки завдані судовим рішенням, відшкодовуються за умови що ці рішення постановлені у наслідок вчинення суддями злочину, наявність чого встановлена обвинувальн[им] вирок[ом] суду, який набрав законної сили“, та стверджує, що „положення ч. 5 ст. 1176 ЦК України є неконституційними оскільки всупереч приписів ст. 22, 56 Конституції України містять обмеження, не передбачені цією статтею Конституції України і звужують встановлене Конституцією України право на відшкодування збитків, завданих незаконними рішеннями органів державної влади – судів“.

Обґрунтовуючи твердження про неконституційність припису частини п'ятої статті 1176 Кодексу, Заявник посилається на приписи Конституції України, Кодексу, а також на судові рішення у своїй справі.

2. Зі змісту конституційної скарги та долучених до неї матеріалів випливає таке.

2.1. Заявник звернувся до Северодонецького міського суду Луганської області з позовом до держави Україна в особі Міністерства юстиції України про відшкодування матеріальних збитків, що їх завдано ухваленням незаконних, на

думку Заявника, судових рішень у його справі щодо стягнення середнього заробітку за час затримки розрахунку при звільненні, компенсації втрати частини доходів у зв'язку з порушенням строків їх виплати та відшкодування моральної шкоди.

2.2. Севєродонецький міський суд Луганської області заочним рішенням від 11 лютого 2020 року, що його залишено без змін постановою Луганського апеляційного суду від 12 серпня 2020 року, відмовив Заявникові у задоволенні позовних вимог.

2.3. Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду постановою від 15 липня 2021 року касаційну скаргу Заявника залишив без задоволення, а рішення судів першої та апеляційної інстанцій – без змін.

Суд касаційної інстанції в постанові від 15 липня 2021 року зазначив, зокрема, таке: „ Ухвалюючи рішення про відмову у задоволенні позовних вимог, суд першої інстанції, з висновком якого погодився суд апеляційної інстанції, правильно встановивши обставини спору, дослідивши докази у справі й надавши їм належну оцінку, дійшов правильного висновку про те, що в діях суддів, які брали участь у розгляді справи <...>, не було встановлено складу злочину за обвинувальним вирокком суду, що набрав законної сили“; „при вирішенні справи суди першої та апеляційної інстанцій правильно визначили характер правовідносин між сторонами, правильно застосували закон, що їх регулює, повно і всебічно дослідили матеріали справи та надали належну правову оцінку доводам сторін і зібраним у справі доказам“.

3. Вирішуючи питання щодо відкриття конституційного провадження у справі, Друга колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України виходить із такого.

Згідно із Законом України „Про Конституційний Суд України“ у конституційній скарзі має міститись обґрунтування тверджень щодо неконституційності закону України (його окремих положень) із зазначенням того, яке з гарантованих Конституцією України прав людини, на думку суб'єкта права на конституційну скаргу, зазнало порушення внаслідок застосування закону (пункт 6 частини другої статті 55); конституційна скарга вважається прийнятною за умов її відповідності вимогам, передбаченим, зокрема, статтею 55 цього закону (абзац перший частини першої статті 77).

3.1. Заявник вважає, що „ст. 56 Конституції України встановлене право на відшкодування збитків за рахунок держави при двох умовах, а саме при наявності збитків, завданих у наслідок постановлення незаконного рішення, та незаконність рішення будь-якого органу державної влади, в тому числі суду як органу судової гілки влади, яке завдало такі збитки“, і що „приписи ст. 56 Конституції України не містять виключень або таких умов відшкодування шкоди як обов'язковість наявності складу злочину у діях суддів та наявності обвинувального вироку суду щодо цих суддів, що набрав законної сили“, тому припис частини п'ятої статті 1176 Кодексу, яким такі умови для відшкодування шкоди встановлено, на думку Заявника, суперечить частині третій статті 22, статтям 56, 64 Конституції України.

Згідно зі статтею 56 Конституції України кожен має право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень.

Цей припис Конституції України є загальним. Водночас у Конституції України визначено і спеціальні умови відшкодування шкоди за рахунок держави. Зокрема, відповідно до частини четвертої статті 62 Конституції України в разі скасування вироку суду як неправосудного держава відшкодовує матеріальну і моральну шкоду, завдану безпідставним засудженням.

Згідно з приписом частини четвертої статті 126 Конституції України суддю не може бути притягнуто до відповідальності за ухвалене ним судове рішення, за винятком вчинення злочину або дисциплінарного проступку. Суддя, здійснюючи правосуддя, є незалежним та керується верховенством права (частина перша статті 129 Конституції України). Судове рішення є обов'язковим до виконання (друге речення частини першої статті 129¹ Конституції України).

На розвиток зазначених приписів Конституції України Верховна Рада України виключно законами України визначає, зокрема, судоустрій, судочинство, статус суддів (пункт 14 частини першої статті 92 Конституції України); засади цивільно-правової відповідальності; діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями, та відповідальність за них (пункт 22 частини першої статті 92 Конституції України).

Таким чином, припис статті 56 Конституції України є загальною нормою, дійсний зміст якої та сферу застосування необхідно визначати в системному зв'язку з іншими приписами Конституції України, особливо в ситуації, коли шкоду особі завдано внаслідок ухвалення судового рішення.

З наведеного випливає, що Заявник висловив власне розуміння змісту статті 56 Конституції України, яке не ґрунтується на юридичних аргументах, що не можна вважати обґрунтуванням тверджень щодо невідповідності Конституції України припису частини п'ятої статті 1176 Кодексу.

3.2. Заявник також стверджує, що „положення ч. 5 ст. 1176 ЦК України є неконституційними оскільки встановлюють незаконні обмеження для звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України“.

Відповідно до приписів частини третьої статті 8 Конституції України норми Конституції України є нормами прямої дії; звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується.

Заявник реалізував своє право, гарантоване приписами частини третьої статті 8 Конституції України. Звернення Заявника до суду безпосередньо на підставі Конституції України розглянуто судом першої інстанції та неодноразово переглянуто судами апеляційної та касаційної інстанцій.

Отже, твердження Заявника в цій частині є необґрунтованим.

3.3. Аналіз змісту конституційної скарги та долучених до неї документів і матеріалів дає підстави для висновку, що Заявник висловив власне розуміння змісту статті 56 Конституції України, яке не ґрунтується на юридичних аргументах; незгоду з тим, як законодавець визначив особливості відшкодування шкоди, завданої фізичній або юридичній особі внаслідок ухвалення судом незаконного рішення в цивільній справі; незгоду з рішеннями судів системи судоустрою України, ухваленими в його справі. Зазначене не можна вважати обґрунтуванням тверджень щодо невідповідності Конституції України припису частини п'ятої статті 1176 Кодексу.

Отже, Заявник не дотримав вимог пункту 6 частини другої статті 55 Закону України „Про Конституційний Суд України“, що є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі згідно з пунктом 4 статті 62 цього закону – неприйнятність конституційної скарги.

Ураховуючи викладене та керуючись статтями 147, 151¹, 153 Конституції України, на підставі статей 7, 32, 37, 55, 56, 58, 61, 62, 77, 83, 86 Закону України „Про Конституційний Суд України“, відповідно до § 45, § 56 Регламенту Конституційного Суду України Друга колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України

у х в а л и л а:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Нестеренка Сергія Федоровича щодо відповідності

Конституції України (конституційності) припису частини п'ятої статті 1176 Цивільного кодексу України на підставі пункту 4 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – неприйнятність конституційної скарги.

2. Ухвала Другої колегії суддів Другого сенату Конституційного Суду України є остаточною.

**ДРУГА КОЛЕГІЯ СУДДІВ
ДРУГОГО СЕНАТУ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**